

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

УДК 342.5:342.9

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.2.3>

НОРМОТВОРЧІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ПИТАНЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА КОРИСТУВАННЯ ПРИРОДНИМИ ОБ'ЄКТАМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НАРОДУ УКРАЇНИ

Брановицький Віктор Володимирович,

orcid.org/0000-0002-4339-2214

кандидат економічних наук,

докторант

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,

адвокат, старший партнер АО «КБ Партнерс»

Статтю присвячено з'ясування сфери застосування нормативно-правових актів насамперед з метою адміністративно-правового забезпечення реалізації права громадян на користування природними об'єктами права власності народу України та формулювання шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування.

У статті проаналізовано низку повноважень органів місцевого самоврядування, закріплених на нормативно-правовому рівні, з метою визначення інструментів діяльності публічної адміністрації, які мають використовуватись для їх реалізації. А саме, коротко приділено увагу публічним завданням з: 1) прийняття рішень про організацію чи оголошення територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; 2) встановлення правил загального водокористування. Проведено детальне вивчення повноважень з: 1) прийняття рішень про затвердження переліку видів природних ресурсів тваринного і рослинного світу, що не занесені до Червоної книги України, але є рідкісними, мають особливу цінність або перебувають під загрозою зникнення, та підлягають особливій охороні на території відповідної ради; 2) встановлення місцевих правил плавання для малих, спортивних суден і водних мотоциклів та використання засобів для розваг на воді.

У висновках до статті підсумовано, що органи місцевого самоврядування наділені низкою повноважень, реалізація яких потребує прийняття підзаконних нормативно-правових актів. Зауважено, що стан нормативно-правового забезпечення здійснення ними нормотворчих повноважень перебуває на незадовільному рівні, що виражається у численних прогалинах, неузгодженості між нормативно-правовими актами, відсутності визначення інструментів діяльності, необхідних для виконання повноважень (зокрема, які з них реалізуються шляхом видання підзаконних нормативно-правових актів), а також у неузгодженості повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади центрального та місцевого рівнів. Наголошено на тому, що вирішення окреслених проблем має стати одним з нагальних завдань, спрямованих на удосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації права громадян, закріпленого ст. 13 Конституції України, та оптимізацію механізму публічного адміністрування загалом. Зазначено, що способами виправлення перерахованих недоліків нормативно-правового регулювання є насамперед внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, які полягатимуть у заповненні прогалин та виправленні допущених колізій.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування, нормотворчі повноваження, нормотворчість, нормативно-правові акти, підзаконні нормативно-правові акти, законодавство, удосконалення законодавства, природокористування, право користування природними об'єктами права власності народу України.

Branowicki Wikto. Local self-government body lawmaking powers relating to administrative and jurisdictional support for the implementation of the right of citizens to use natural objects of property rights of the people of Ukraine

The article focuses on defining the scope of the application of normative legal acts, primarily to provide administrative and legal support for the realisation of citizens' rights to use natural objects as property belonging to the Ukrainian people, as well as developing strategies for enhancing the normative and legal regulation of the normative powers of local self-government bodies.

The article analyzes a number of powers of local self-government bodies, fixed at the regulatory level, to determine the tools of public administration, which should be used for their implementation. Brief attention is given to the following public task: (1) making decisions on the organization or declaration of territories and objects of the nature reserve fund of local importance and other territories subject to special protection, and (2) establishing rules for general water use. A thorough examination of the powers of: (1) making decisions on the approval of the list of species of natural resources of fauna and flora that are not listed in the Red Book of Ukraine, but are rare, of special value or endangered, and are subject to special protection on the territory of the relevant council; (2) developing regional regulations for the operation of small, sports boats, water motorcyclists, and other water-based entertainment equipment.

The article's conclusions state that by-laws must be adopted to carry out the various powers that local self-government bodies are granted. It is observed that the level of regulatory support for their use of regulatory powers is unsatisfactory, as evidenced by numerous gaps, inconsistencies between normative legal acts, a lack of definition of the instruments of activity required for the use of powers (particularly which of them are implemented by issuing by-laws), and inconsistencies in the delegation of authority between local self-government bodies and executive authorities at the central level. It is emphasized that the solution to the outlined problems should become one of the urgent tasks aimed at improving the administrative and legal support for the implementation of the right of citizens enshrined in Art. 13 of the Constitution of Ukraine, and optimization of the mechanism of public administration in general. It is highlighted that changes and additions to existing legal acts, which will consist of filling gaps and resolving conflicts, are the primary means of addressing the aforementioned deficiencies of legal control.

Key words: *local self-government bodies, rulemaking powers, rulemaking, normative legal acts, by-laws, legislation, improvement of legislation, nature management, the right to use natural objects of property rights of the people of Ukraine.*

Однією з основних функцій, якими наділені суб'єкти публічної адміністрації, є нормотворча. Її значення для адміністративно-правового забезпечення реалізації прав і свобод людини загалом і зокрема права користування природними об'єктами права власності народу України полягає у тому, що шляхом прийняття нормативно-правових актів, його ініціювання тощо вирішуються найважливіші питання урегулювання механізмів, процедур, застосування інструментів діяльності публічної адміністрації, спрямованих на створення ефективних умов для використання громадянами їх правових можливостей на практиці. Зазначене набуває особливої ваги у світлі вимог ч. 2 ст. 6 і ч. 2 ст. 19 Конституції України [1], згідно якими суб'єкти публічної адміністрації можуть діяти виключно в межах і на підставі законодавства [1], тобто включаючи підзаконні нормативно-правові акти. А тому

належне урегулювання питань реалізації нормотворчої функції є необхідною передумовою для дотримання принципів верховенства права і законності вказаними суб'єктами, під час виконання покладених на них обов'язків.

Крім того, здійснення нормотворчої функції суб'єктами публічної адміністрації у галузі природокористування відіграє й іншу роль. А саме, за допомогою підзаконних нормативно-правових актів встановлюються конкретні правила та умови реалізації громадянами належного їм права особисто, зокрема, щодо користування природними об'єктами. Це, з одного боку, конкретизує перелік правових можливостей громадян, які становлять зміст права користування природними об'єктами права власності народу України, механізм, шляхи їх реалізації, з іншого – урегулює порядок їх здійснення з тим, щоб це не шкодило довкіллю, не виснажувало

природні ресурси, не створювало перешкод для реалізації прав інших суб'єктів та забезпечувало оптимальний спосіб застосування правомочностей на практиці.

У зв'язку з цим, питання нормотворчих повноважень суб'єктів публічної адміністрації, механізмів їх здійснення і стану їх нормативно-правової регламентації є актуальним і важливим. Водночас, маємо зауважити, що сьогодні нормативно-правові акти регулюють відносини нормотворчості на низькому рівні, що виражається у численних прогалинах, колізіях та інших недоліках. Особливо це стосується тих повноважень, які безпосереднім або опосередкованим чином пов'язані із забезпеченням реалізації прав і свобод громадян, включаючи право користування природними об'єктами права власності народу України. Одним з прикладів неналежного нормативно-правового регулювання нормотворчих повноважень є положення законодавства, які закріплюють правовий статус органів місцевого самоврядування та покладають на них публічні функції і завдання у галузі природокористування.

А саме, зауважимо, що чинним законодавством у вказаній сфері публічного адміністрування не визначено, з яких питань приймаються рішення органів місцевого самоврядування у формі нормативно-правових актів, а покладені на них повноваження сформульовані у такий спосіб, що з нормативно-правових положень не зрозуміло, за допомогою яких саме інструментів (адміністративних чи нормативних актів) вони реалізуються. Такий стан може призвести до неоднакової практики застосування правових норм, зниження ефективності діяльності публічної адміністрації, оскарження рішень органів місцевого самоврядування через неналежну форму прийняття тощо.

Враховуючи зазначене, *метою статті* є з'ясування сфери застосування нормативно-правових актів включно з метою адміністративно-правового забезпечення реалізації права громадян на користування природними об'єктами права власності народу України та формулювання шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання нормотворчих повноважень органів місцевого самоврядування.

Для її досягнення звернімося до аналізу окремих повноважень, передбачених чинним законодавством, визначаючи при цьому стан нормативно-правового забезпечення механізму їх виконання. Рухаючись в обраному напрямку, зауважимо, що нормативно-правовими актами органи місцевого самоврядування наділено компетенцією з виконання, зокрема, наступних завдань:

1) прийняття рішень про організацію чи оголошення територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні (п. 37 ч. 1 ст. 26, п. 6 ч. 3 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2], п. 6 ч. 1 ст. 9¹ Кодексу України про надра [3], п. 9 ч. 1 ст. 8¹ Водного кодексу України [4]). Аналогічні повноваження, покладені на інших суб'єктів публічної адміністрації (як то з приводу прийняття рішення про створення чи оголошення територій, об'єктів природно-заповідного фонду та їх охоронних зон, а також про зміну меж, категорій та скасування статусу територій та об'єктів природно-заповідного фонду) ми вже розглянули в окремій статті [5], тому лише нагадаємо, що вони здійснюються шляхом нормативно-правового регулювання;

2) прийняття рішень про затвердження переліку видів природних ресурсів тваринного і рослинного світу, що не занесені до Червоної книги України, але є рідкісними, мають особливу цінність або перебувають під загрозою зникнення, та підлягають особливій охороні на території відповідної ради [2] (п. 24² ч. 1 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»). Прямо на нормативному рівні не встановлено, що вказані рішення приймаються саме у формі нормативно-правових актів, і механізм реалізації цього повноваження також не передбачений. Водночас, завдяки аналізу практики діяльності суб'єктів публічної адміністрації, можемо встановити, що будь-які переліки, як і положення й порядки, зазвичай затверджуються за допомогою нормативно-правових актів. На користь зазначеного свідчать, наприклад, рішення Закарпатської обласної ради «Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Закарпатської

області» від 7 серпня 2009 р. № 909 [6] та рішення Луганської обласної ради «Про затвердження Переліку видів рослин, не занесених до Червоної книги України, що підлягають особливій охороні на території Луганської області» від 3 грудня 2009 р. № 32/21 [7], розміщені у публічному доступі у категоріях «нормативні документи» або «нормативні акти» органів місцевого самоврядування. Відтак, виконання даного повноваження здійснюється на загальних засадах реалізації функції нормативно-правового регулювання, механізм якої передбачений регламентами відповідних суб'єктів публічної адміністрації, у даному випадку – органів місцевого самоврядування.

Разом з тим, маємо зауважити, що аналогічне повноваження у ст. 44 Закону України «Про тваринний світ» [8] і пп. 85 п. 4 Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України [9] покладено також на ще одного суб'єкта – Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. При цьому, варто відмітити кілька важливих моментів: по-перше, на відміну від положень Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», компетенція Міністерства не обмежена окремими територіями; по-друге, практика його діяльності доводить, що дане завдання виконується ним по відношенню до конкретних регіонів, на територіях яких у відповідності з п. 24² ч. 1 ст. 43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» мали б приймати відповідні рішення органи місцевого самоврядування [2]. У якості прикладів можна навести накази «Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Донецької області» від 11 вересня 2017 р. № 333 [10] і «Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Волинської області» від 14 вересня 2020 р. № 140 [11].

Викладене свідчить про черговий недолік чинного законодавства, який полягає у неузгодженості окремих повноважень між різними суб'єктами публічної адміністрації, наразі – між органами місцевого самоврядування та центральним органом виконавчої влади – Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України.

Його можна виправити виключно шляхом визначення уповноваженого суб'єкта на прийняття нормативно-правових актів у цій сфері та внесення відповідних змін, якими буде видалено положення, що закріплюють дане повноваження за іншим із суб'єктів. На нашу думку, з огляду на те, що завдання із ведення Червоної та Зеленої книг України, обліку рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, тварин, рослин та грибів тощо належать до компетенції Міністерства [9], то логічно, щоб зазначені вище переліки також затверджувались виключно ним. Органи ж місцевого самоврядування можна уповноважити при цьому на подання пропозицій щодо включення певних природних об'єктів до таких переліків, що забезпечить ефективну комунікацію та співробітництво між ними, спрямоване на досягнення спільного для них завдання з охорони навколишнього природного середовища та, включно з цим, адміністративно-правове забезпечення реалізації права на користування природними об'єктами права власності народу України.

Поза вказаним зауважимо на ще одній проблемі реалізації нормотворчої функції суб'єктів публічної адміністрації за напрямком виконання даного повноваження. А саме, зазначені вище нормативні акти закріплюють повноваження суб'єктів публічної адміністрації лише щодо затвердження переліків видів тварин, проте: по-перше, Закон України «Про рослинний світ» [12] у ст. 30 закріплює повноваження органів місцевого самоврядування на затвердження аналогічних переліків щодо рослин [12]; по-друге, на практиці, як було продемонстровано вище, органи місцевого самоврядування приймають відповідні рішення [7], що є логічним, адже рослини також мають підлягати особливій охороні у встановлених законом випадках. Тобто, має місце така ситуація: 1) прогалини Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», а також, з огляду на зроблені вище зауваження – Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України; 2) неузгодженість нормативно-правових актів між собою – мова йде про закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про рослинний світ», постановою

Кабінету Міністрів України, якою затверджено Положення про назване міністерство, а також, враховуючи зазначені вище недоліки з приводу дублювання повноважень, то й законом України «Про тваринний світ»; 3) невідповідність практики діяльності суб'єктів публічної адміністрації положенням окремих нормативно-правових актів, які встановлюють засади їх діяльності. Окреслене можна виправити шляхом внесення необхідних змін і доповнень до чинного законодавства, завдяки яким буде встановлено, що такі переліки затверджуються і щодо об'єктів рослинного світу, та узгоджені положення нормативно-правових актів між собою;

3) встановлення місцевих правил плавання для малих, спортивних суден і водних мотоциклів та використання засобів для розваг на воді [4] (п. 10 ч. 1 ст. 8¹ Водного кодексу України). Порядок виконання цього повноваження, так само не встановлено, хоча й типову форму таких правил затверджено наказом Міністерства інфраструктури України [13]. Однак вивчення практики та положень інших нормативно-правових актів, дає змогу зробити кілька висновків: по-перше, воно реалізується також за допомогою прийняття нормативно-правових актів, що є обґрунтованим з тієї точки зору, що мова йде про правила, якими є насамперед норми права, що набувають свого зовнішнього виразу у нормативно-правових актах; по-друге, має місце ще одна неузгодженість повноважень між органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування та положеннями окремих законів. А саме, п. 10 ч. 1 ст. 8¹ Водного кодексу України покладає назване повноваження на обласні, Київську та Севастопольську міські ради [4]. У даному випадку має місце або помилка, допущена у формулюванні суб'єктів публічної адміністрації, і повинні були бути зазначеними місцеві державні адміністрації, або ж неузгодженість даного положення Водного кодексу України з ч. 3 ст. 34 Закону України «Про внутрішній водний транспорт» [14] і п. 12 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [15], згідно з якими компетенція із затвердження цих правил належить місцевим державним адміністраціям [14; 15].

Практика діяльності цих суб'єктів також є неоднаковою. Інакше кажучи, правила водокористування для плавання на водному транспорті затверджуються як органами місцевого самоврядування [16; 17], так і місцевими державними адміністраціями [18]. Більш того, зауважимо, що всупереч положенням ст. 34 Закону України «Про внутрішній водний транспорт» [14] і п. 12 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» [15] проектом плану діяльності Київської міської ради на 2023 р. (щодо підготовки регуляторних актів), передбачено затвердження рішення «Про затвердження Правил плавання для малих, спортивних суден і водних мотоциклів та використання засобів для розваг на воді у місті Києві» [19]. Окреслена ситуація має місце через допущену неузгодженість між законами України, тому для її виправлення є необхідним: по-перше, уповноважити лише одного суб'єкта публічної адміністрації (або органи місцевого самоврядування, або місцеві державні адміністрації) на затвердження таких правил; по-друге, внести відповідні зміни до законодавства та узгодити положення нормативно-правових актів між собою; по-третє, довести до відома суб'єктів публічної адміністрації про внесені зміни та актуальний стан нормативно-правових та інституційних засад виконання повноваження із затвердження вказаних правил;

4) встановлення правил загального водокористування – як і у попередніх випадках, для встановлення механізму реалізації даного повноваження необхідним є вивчення практики діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Так, дослідження низки рішень органів місцевого самоврядування, а також зроблені вище пояснення стосовно доцільності використання нормативно-правових актів з метою затвердження правил дали змогу дійти висновку, що у цьому разі, так само, мають застосовуватись саме названі інструменти діяльності публічної адміністрації. Наприклад, такими є рішення Покровської селищної ради Покровського району Дніпропетровської області «Про затвердження Положення про використання водних об'єктів на території населених пунктів Покровської селищної ради»

від 17 вересня 2018 р. № Р-611-25/УІІ [20], проєкт рішення Городищенської сільської ради Луцького району Волинської області «Про затвердження Правил загального користування водними об'єктами на території Городищенської сільської ради» від 2021 р. [21] тощо.

Окресленим не обмежується перелік повноважень органів місцевого самоврядування, оскільки він не є вичерпним, що, зі свого боку, також потребує свого доопрацювання шляхом внесення змін і доповнень до чинного законодавства. Тим не менш, викладене дозволяє підсумувати розглянуте у статті і зробити відповідні висновки.

Висновки. Таким чином, проведений у статті аналіз дає змогу встановити, що органи місцевого самоврядування наділені низкою повноважень, реалізація яких потребує прийняття підзаконних нормативно-правових актів. Але, при цьому стан нормативно-правового забезпечення здійснення ними нормотворчих повнова-

жень перебуває на незадовільному рівні, що виражається у численних прогалинах, неузгодженості між нормативно-правовими актами, відсутності визначення інструментів діяльності, необхідних для виконання повноважень (зокрема, які з них реалізуються шляхом видання підзаконних нормативно-правових актів), а також у неузгодженості повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади центрального та місцевого рівнів. Вирішення окреслених проблем має стати одним з нагальних завдань, спрямованих на удосконалення адміністративно-правового забезпечення реалізації права громадян, закріпленого ст. 13 Конституції України [1], та оптимізацію механізму публічного адміністрування загалом. Способами виправлення перерахованих недоліків нормативно-правового регулювання є насамперед внесення змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, які полягатимуть у заповненні прогалин та виправленні допущених колізій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.06.2023)
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1997. № 24. ст. 190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.06.2023)
3. Кодекс України про надра : Закон України від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. № 36. Ст. 340. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.06.2023)
4. Водний кодекс України : Закон України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1995. № 24. Ст. 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 10.06.2023)
5. Брановицький В. В. Роль Президента України в адміністративно-правовому забезпеченні реалізації громадянами права користування природними об'єктами права власності народу України. *Нове українське право*. 2022. № 5. С. 24–30. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2022.5.3>
6. Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Закарпатської області : Рішення Закарпатської обласної ради від 7 серпня 2009 р. № 909. URL: <https://zakarpatt-rada.gov.ua/normatyvni-dokumenty/rishennya-rady/v-sklykannya/25-sesiya/> (дата звернення: 10.06.2023)
7. Про затвердження Переліку видів рослин, не занесених до Червоної книги України, що підлягають особливій охороні на території Луганської області : Рішення Луганської обласної ради від 3 грудня 2009 р. № 32/21. URL: <https://pryroda.in.ua/step/normativni-akti-dokumenty-miscevix-organiv-vladi/> (дата звернення: 10.06.2023)
8. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 14. Ст. 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

9. Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

10. Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Донецької області : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 11 вересня 2017 р. № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1202-17#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

11. Про затвердження Переліку видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Волинської області : Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 14 вересня 2020 р. № 140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1027-20#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

12. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

13. Про затвердження Типової форми місцевих правил плавання для малих, спортивних суден і водних мотоциклів та використання засобів для розваг на воді : Наказ Міністерства інфраструктури України від 7 липня 2022 р. № 493. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MN025758> (дата звернення: 10.06.2023)

14. Про внутрішній водний транспорт : Закон України від 3 грудня 2020 р. № 1054-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1054-20#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

15. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 20-21. ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> (дата звернення: 10.06.2023)

16. Правила користування водними об'єктами для плавання на маломірних (малих) судах у Черкаській області : Рішення обласної ради від 22 березня 2013 р. № 21-12/VI. URL: http://oblradack.gov.ua/docs/ses/2021/6/25_2.pdf (дата звернення: 10.06.2023)

17. Правила плавання малими/маломірними суднами на водних об'єктах Хмельницької області : Рішення обласної ради від 17 лютого 2016 р. № 17-4/2016. URL: [https://km-oblrada.gov.ua/wp-content/uploads/userfiles/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F\(3\).rtf](https://km-oblrada.gov.ua/wp-content/uploads/userfiles/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0%20%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F(3).rtf) (дата звернення: 10.06.2023)

18. Правила плавання для малих, спортивних суден і водних мотоциклів та використання засобів для розваг на воді у Львівській області : Розпорядження Львівської обласної державної адміністрації. 2022. URL: <https://loda.gov.ua/documents/48775> (дата звернення: 10.06.2023)

19. Про затвердження плану діяльності Київської міської ради з підготовки проєктів регуляторних актів на 2023 рік : проєкт Рішення Київської міської ради від 5 грудня 2022 р. № 08/231-1651/ПР. URL: <https://kmr.gov.ua/sites/default/files/1651-22.pdf> (дата звернення: 10.06.2023)

20. Про затвердження Положення про використання водних об'єктів на території населених пунктів Покровської селищної ради : Рішення Покровської селищної ради Покровського району Дніпропетровської області від 17 вересня 2018 р. № Р-611-25/VII. URL: <https://rokr.otg.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/5ba/4c7/ecd/5ba4c7ecd6bef613652991.pdf> (дата звернення: 10.06.2023)

21. Про затвердження Правил загального користування водними об'єктами на території Городищенської сільської ради : проєкт рішення Городищенської сільської ради Луцького району Волинської області восьмого скликання від 2021 р. URL: <https://gorodyshe.gr.org.ua/wp-content/uploads/sites/9/2021/06/Pro-zatverdzhennya-pravyl-zagalnogo-korystuvannya-vodnyumu-obyektamy.pdf> (дата звернення: 10.06.2023)